1

Час повертатись туди, куди краще не повертатись

Магда більше не контролювала свій страх. Він став більшим за її силу ігнорувати його, стискати до розміру горошинки, запихати якнайдалі, щоб не бачити, не чути і не відчувати. Всі свої тридцять шість років Магда якось давала собі із цим раду. А останні три роки — ні.

Скільки там живе кохання, три роки? Виявляється, війни живуть довше. Що більше часу минало від початку великої війни, то більше Магда розуміла, що страх тільки росте, і вже зовсім скоро він буде таких розмірів і такої сили, що знесе її, як велетенська океанська хвиля. Найбільше Магда боялася втратити контроль над своїм життям і своїми почуттями. Але саме так і відбувалось, бо з великим кінцем світу прийшов і кінець Магдиного контролю над будь-чим, а особливо — над тим, що́ відчувати і як переживати цей великий кінець усьому. Страх став постійним її супутником, іноді Магді здавалося, що він чатує біля ліжка і насідає на неї сонну в ті короткі години, коли все ж вдавалося поспати, а останні три роки вдавалося дедалі рідше й рідше, бо страх будив її, не даючи спати взагалі.

Магда прокинулась і не одразу зрозуміла, від чого — від страху чи від телефонного дзвінка.

— Магдо, її таки вбили.

Не треба довго думати, аби зрозуміти, про кого каже Ро́мко, однокласник Магди. Їх розділяють шістсот кілометрів, бо Ромко після університету повернувся в село і тепер працює слідчим у районі, а вона, навпаки, тікала з того ж таки села якнайдалі, аби ніколи більше туди не повертатися. Але від Ромка важко втекти, бо їх пов'язує надто багато, і втекти від Ромка означало б остаточно втекти від свого минулого. А це було неможливо. Хто тікав — той знає. Тож лише Ромко міг подзвонити Магді о п'ятій ранку і без реверансів сповістити новину, яка мала би підняти Магду з ліжка і змусити приїхати в рідне село.

— Ромку, все одно не приїду, — Магда згадала свій сон. Вона поки не знала, що її злило більше — сон чи Ромко, бо останній хотів затягнути її туди, куди вона заприсяглася більше ніколи не повертатись, гори воно все вогнем.

Від думки про повернення в рідне село стиснуло горло. Магда встала з ліжка і підійшла до дзеркала:

— Тобі тридцять шість. Ти журналістка, яка за шістнадцять років роботи вже стільки історій чула, що можна було б і зрозуміти: твоя історія — не унікальна. Чого лише варті три останні роки, — Магда пильно вдивлялася у свої очі в дзеркалі, чітко та голосно промовляючи кожне слово. — Врешті, тобі тоді було шістнадцять. Двадцять років минуло, і більше втікати ти не можеш. Та й утікати особливо нікуди, — тут Магда скривила-

ся, здавалося, відображення в дзеркалі скривилося ще більше.

Магдин будинок, на який вона все доросле життя працювала, відколи втекла зі свого села, згорів дотла. І винна в цьому знову ж таки велика війна. Чи, точніше, ті, хто її затіяв і реалізовував. Вони спалили Магдин дім, вони вбили Магдиних знайомих, вони посіяли в Магдиній і до того неспокійній душі цей задушливий страх, що не давав їй спати вночі й жити вдень. Не давав почуватися в безпеці жодної хвилини. Магда останнім часом багато думала про те, що треба рятувати себе. Але ж не в селі, де колись вона вже втратила спокій. Та що там спокій — там вона втратила себе.

Тим часом Ромко не вгавав. Телефонував безупинно. Таким він був ще зі школи — і мертвого з могили дістане. Звучить іронічно як про слідчого, але так воно й було.

— Магдо, ти ж журналістка, хіба тобі не інтересно вбивство шістнадцятилітньої дівчини?

О, Магді було дуже цікаво. Інакше ця дівчина їй би не снилася. А до снів Магда ставилася трепетно, особливо до таких. Зазвичай їй снився один і той самий кошмар, а тут щось новеньке. Магду це страшенно цікавило і ще більше лякало.

Кілька днів тому Ромко розповів, що в їхньому рідному селі знайшли мертвою одинадцятикласницю. В озері. А однокласник дівчини пропав. Кажуть, вони зустрічалися. Тепер же Ромко відрапортував, що дівчина не втопилася — її вбили.

— І що, Ромку, до чого тут я?

— Як це «і шо»?! — передражнив Магду однокласник. — Ти журналістка, напишеш статтю про це. Ти розумна, поможеш мені розслідувати справу. І тобі треба приїхати сюди, ти ж не можеш вічно сидіти по підвалах там, де щодень ракети на голови падають!

— Не щодня, а щоночі, — виправила Магда і задумалася: чи Ромко справді так боявся за її життя, чи відчував, що сам не впорається?

Як колись у школі, коли всі контрольні Ромко списував у Магди. Сяк-так ту школу закінчив, але не пропав — став ось слідчим. Ромкова наполегливість і зв'язки його тата свою справу зробили. Вже більше десяти років Ромко працює слідчим, але в їхньому рідному селі вбивство сталося вперше. Ще й таке зухвале — хтось посягнув на життя дитини. Тож розслідувати це вбивство — справа честі для однокласника, здогадувалась Магда, слухаючи, як наполегливо Ромко переконує її приїхати.

— Магдо, тут все село стоїть на голові, бо востанне тут хтось когось убивав ще за часів Довбуша! — емоційно протараторив Ромко, а в Магди стиснулося серце. Давно вона не чула цієї говірки без м'яких знаків у закінченнях. А Ромко, коли хвилювався, то говорив саме так. Правда, спокійний, як удав, він хвилювався рідко. А отже, ситуація таки була серйозною.

Чи то від гуцульського діалекту, чи від Ромкових історій у Магди спітніли руки і закортіло випити. Тепер Магда бачила в дзеркалі п'ятнадцятилітню себе, ще веселу і закохану, ще таку, яка не знає, що дуже скоро її любов до життя обірветься і вона зненавидить назавжди і себе, і свою любов, і село, а головне — зненавидить життя.

— Краще б мертвою колись знайшли мене, — залпом випивши п'ятдесят грам горілки, Магда почала розуміти, чому їй приснилась ця дівчина. І чому вона була

так на неї схожа. Випивши ще п'ятдесят для сміливості, Магда заходилася гарячково збирати свої речі в село. На зло всім. А головне — на зло собі теперішній, ніби таким чином вона зможе врятувати себе колишню.

2

Мертвий улов

Перша ніч у селі минула тихо. Магда відвикла від тиші. Магда прагнула її і страшенно боялася. Небо було таке зоряне, яке ніколи не побачиш у великому місті. Магда з пляшкою горілки сиділа на старих облуплених сходах і дивилася вгору. Тут небо було безпечним. У тиші було чути власні ковтки, від чого ставало моторошно. І цей страх, і свою тривожність Магда заглушила ще більшими ковтками, після чого завалилась у старе ліжко, що заскрипіло під нею столітніми пружинами. Цю хату побудував її прадід сто років тому, на цьому ліжку спала її мама дитиною, тут спала й Магда маленькою. Ліжко пахло часом, вологістю і спогадами, теплими, як перина, і водночас колючими, як гуцульський ліжник.

Вранці скрипнула стара хвіртка, і Магда побачила Ромка, який важко човгав снігом. Ромко завжди був великим, а тепер Магді здалося, що став ще більшим. Високий, кремезний, він сунув, як гора, до дверей будинку, в руках тримав пакетики розчинної кави. Від цього Магда усміхнулася.

— А що, «Старбакс» іще закритий? — привіталася Магда з однокласником.

Ромко дивився на Магду і не розумів, що вона від нього хоче:

— Шо?

— Та нічого, питаю, де молоко до кави?

— Магдо, мо', ти хтіла, аби я ше козу для тебе надоїв?

Магда знову всміхнулася. Хоч щось стабільне в цьому світі: великий, настирний, але прямий і добрий Ромко.

А може, і не дуже добрий, просто досі закоханий у Магду. А коли ти закоханий, то стаєш добрішим, ніж є насправді. Десь у хаті збереглися його любовні записки, у яких він писав, що чекатиме стільки, скільки треба.

— Ну що, Ромку, дочекався? Я таки приїхала, — Магда на якусь мить завагалась, чи не обійняти однокласника, але ці обійми були б такими недолугими, як і її спроби жартувати, тому краще одразу перейти до справи: — Тепер мусимо розслідувати цю справу як належить. Точніше, ти розслідувати, а я писати. Бо я на роботі сказала, що у відрядження їду, по ексклюзивний матеріал. Тож розповідай. Як знайшли мертву дівчину?

— Рибалка вранці знайшов. Дід Петро. Гачок за шось зачепився, от дід і ґвалт зчинив, людей покликав, — Ромко хазяйновито розпалив піч і поставив грітися на грубку стару алюмінієву кружку з водою.

Магда намагалася згадати, хто такий дід Петро, але не вийшло. На всяк випадок уточнила, чи його допитали. В роботі Магда була прискіплива, хоча розуміла, що приїхала сюди не лише через роботу.

— Діда допитали, — відповів Ромко. — Він у стресі, каже, чуть не вмер. І так старий-слабий, а тут ще таке.

— Ага. Навряд чи він щось подібне у своєму житті ловив, — підсумувала Магда.

— Й так пощастило. Озеро глибоке, ми б цей труп довго шукали. Але тіло було при березі, за корчі зачепилось під водою, — додав Ромко.

— То хто її вбив? Є якісь версії?

Магда заливала окропом дешевий порошок, від якого мало би пахнути новим днем і новими силами, як обіцяла реклама, натомість пахнуло дешевим кавовим порошком і клопами.

— Хіба я знаю? Може, парубок і вбив, — Ромко великими ковтками сьорбав каву так, що Магді закладало вуха. Ця його манера дратувала Магду ще зі школи.

— Але ж ти казав, що там кохання було, що така красива пара, все серйозно.

— Магдо, у шістнадцять все складно. Чи ти забула, як воно? — Ромко заглянув Магді в очі, і їй захотілось вихлюпнути каву йому просто в обличчя, щоб йому запекло так само, як пекло Магді всередині ось уже двадцять років. Але вона стрималась.

— Ромку, а що з Ромео? О, то ви майже тезки, — спробувала Магда повернутись до справи.

— В смислі тезки? Його Сашко звати. Пропав він. Калиничуки плачуть. Просять усіх допомогти шукати. За гроші. Небідні люди.

— Батьки? Не знаю їх. І що?

— Та нічо. Обшукали все село — ніде нема хлопця. Востаннє виділи їх у школі. Після школи, кажуть, збирались у ліс до озера.

— Хто каже?

— Діти. Однокласники. Розказують, що Сашко з Лілею щовечора до озера ходили. Вони там гуляти любили, здибанки влаштовували.

Магда дивилась у вікно. На той самий ліс, у який ходили на побачення діти. Те саме озеро. І вона колись